

Mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastys: tėvų požiūris

Violeta Jeglevičienė¹, Odeta Merfeldaitė², Asta Railienė³

¹ Mykolo Romerio universitetas, Socialinės gerovės fakultetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, Ateities g. 20, 08303 Vilnius, violeta.suboc@mruni.eu

² Mykolo Romerio universitetas, Socialinės gerovės fakultetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, Ateities g. 20, 08303 Vilnius, o.merfeldaite@mruni.eu

³ Mykolo Romerio universitetas, Socialinės gerovės fakultetas, Edukologijos ir socialinio darbo institutas, Ateities g. 20, 08303 Vilnius, asta.railiene@mruni.eu

Anotacija. Vienas didžiausių iššūkių, su kuriuo susiduria mokyklų pedagogai, yra mokinių mokymosi motyvacijos didinimas. Silpnėjanti mokymosi motyvacija – problema, kurią sprendžia tiek pedagogai, tiek tėvai. Šio straipsnio tikslas – atskleisti tėvų nuomonę apie išitraukimą į ugdymo procesą, skatinant mokinių mokymosi motyvaciją. Straipsnyje analizuojama, kokių būdu tėvai identifikuoja vaiko mokymosi motyvacijos silpnėjimo reiškinių ir koks klasės auklėtojo vaidmuo bendradarbiaujant su tėvais siekiant spręsti mokymosi motyvacijos problemą.

Tyrimu nustatyta, kad, tėvų požiūriu, mokinių mokymosi motyvacija silpnėja dėl ugdymo turinio ir ugdymo proceso: mokymosi krūvio apimties, mokymosi proceso organizavimo. Ne mažiau reikšmingas mokymosi motyvacijos silpnėjimo veiksnys – pats mokinys: jo gebėjimai ir mokyklos lankomumas. Apie mokymosi motyvacijos silpnėjimą tėvai dažniausiai sprendžia iš mokymosi pasiekimų arba iš mokykloje gautos informacijos. Išitraukimą į ugdymo procesą skatina klasės auklėtojas, kurio organizuojamos veiklos padeda tėvams identifikuoti mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo reiškinių.

Esminiai žodžiai: *mokymosi motyvacija, tėvų išitraukimas, mokymosi organizavimas.*

Įvadas

Mokinių mokymosi motyvaciją savo moksliniuose darbuose analizuojantys užsienio mokslininkai R. Moore (2007), E. A. Patall, H. Cooperis ir J. C. Robinson (2008), J. Sannacore (2008), E. A. Gottfried, G. A. Marcoulidesas, A. W. Gottfriedas ir P. H. Oliver

(2013) teigia, kad motyvacija yra ypač svarbus veiksnys, nuosekliai susijęs su sėkmingu mokymusi. Nes, pasak J. Eccles ir A. Wigfieldo (2002), A. F. Guay ir kt. (2010), L. Jovaišos (2007), motyvacija – vidinė jėga, nukreipianti ir palaikanti asmens elgesį tinkama kryptimi užsibrėžtam tikslui pasiekti, o mokymosi motyvacija yra esminis ugdymo proceso aspektas (Barkauskaitė ir Motiejūnienė, 2004; Barkauskaitė ir Sinkevičienė, 2012; Arkhireyeva, 2015).

Siekdami, kad mokiniai įsitrauktų, aktyviai dalyvautų ugdomosiose veiklose ir išlaikytų dėmesį pamokos metu, pedagogai turėtų nuolat ieškoti motyvuojančių priemonių, metodų ar veiklų. Vadinasi, vienas didžiausių iššūkių, su kuriuo susiduria mokyklų pedagogai, yra mokinių mokymosi motyvacijos, kuri daro įtaką mokinių požiūriui į mokyklą, santykiams su mokytojais, mokymuisi skiriamam laikui ir pastangoms, įsitraukimui į ugdymosi veiklas ir dalyvavimui jose, akademiniams pasiekimams, elgesiui ir daugybei kitų veiksmų, didinimas. Tyrimai rodo, kad mokinio mokymosi motyvaciją ir pasiekimus veikia tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą (Valantinas ir Čiuladienė, 2012). Moksliniai tyrimai patvirtina, kad tėvų įsitraukimas turi įtakos vaiko akademiniai sėkmei (Christenson ir Reschly, 2009, Stormshak, Dishion ir Falkenstein, 2010), mažesniai iškritimo iš švietimo sistemos vaikų skaičiui (Marcon, 1999). Vis dėlto Lietuvoje atliktais tyrimais (Pukevičiūtė, 2010, Indrašienė ir Suboč, 2010, Kazlauskienė, Valančienė ir Krasauskienė, 2012; Čiuladienė, Valantinas ir Pilkauskaitė-Valickienė, 2016) tėvų įtraukimas dažnai yra epizodinis, vienkryptis, susijęs su informacijos apie vaiką teikimu. Pasigendama nuolatinės mokyklos ir šeimos lygiavertės sąveikos, komunikacijos, kooperacijos ir koordinacijos.

Taigi, išryškėja šie probleminiai tyrimo klausimai: kokios, tėvų požiūriu, yra mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastys? Iš kokių požymių tėvai sprendžia apie vaiko mokymosi motyvacijos silpnėjimą? Kuo pasireiškia mokyklos vaidmuo įtraukiant tėvus į mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemos sprendimą?

Tyrimo objektas: mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastys.

Tyrimo tikslas – atskleisti tėvų nuomonę apie įsitraukimą į ugdymo procesą, skatinant mokinių mokymosi motyvaciją.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pagrįsti tėvų įsitraukimo į ugdymo procesą skatinant mokinių mokymosi motyvaciją prielaidas.
2. Išsiaiškinti tėvų požiūrį į mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis.
3. Nustatyti tėvų įtraukimo į motyvacijos silpnėjimo problemos sprendimą raišką.

Tėvų įsitraukimo į ugdymo procesą skatinant mokinių mokymosi motyvaciją prielaidos

Motyvacija yra teorinis konstruktas, kuriuo siekiama paaiškinti elgesio, ypač orientuoto į tikslą, sužadinimą, nukreipimą ir palaikymą (Guay ir kt., 2010). Motyvai yra hipotetiniai konstruktai, kuriais siekiama paaiškinti, kodėl žmonės daro tai, ką daro.

Dažniausiai motyvacija suprantama kaip nuolatinių motyvų, inicijuojančių ir palaikančių veiklos kryptingumą, sistema (Bandura, 2000 (rusų kalba); Thrash ir Elliot, 2001; Beliajev, Ryžkovskaja ir Starovoitova, 2010 (rusų kalba)). Motyvas ne tik sukelia veiksmą, bet, svarbiausia, suteikia jam kryptį ir tam tikrą intensyvumą ar (ir) jėgą (Rean ir Kolominskij, 2008 (rusų kalba)). Pasak L. Jovaišos (2007), motyvas ne tik sukelia veiksmą, bet suteikia jam kryptį ir tam tikrą intensyvumą, lemiantį tikslo pasiekimo būdą ir priemones, todėl bet koks ugdymo procesas pradedamas nuo tikslo kėlimo. Tikslas tinkama linkme nukreipia dėmesį ir mąstymą ir yra vienas svarbiausių didaktikos turinio elementų, kadangi būtent nuo siekiamo mokymosi tikslo priklauso mokymo ir mokymosi turinio formavimas, proceso organizavimas, metodų ir vertinimo būdų parinkimas. B. Bitinas (2000) akcentuoja, kad pozityvus elgesys yra patvarus, kai jį lemia pakankamai išsivysčiusi motyvacija. Juo ši motyvacija menkesnės vertės socialiniu požiūriu, tuo labiau poelgiai priklauso nuo individų veikiančių veiksnių.

Pažymėtina, kad motyvacija ir galimybės nėra lygiavertės. Motyvacija apibrėžia tai, ką asmuo bando daryti, o galimybės remiasi tuo, ką jis gali padaryti. Naujausios motyvacijos teorijos akcentuoja tris sritis: *vertybes* (mokinio nuomonė apie užduoties svarbą ir reikšmę), *galimybes* (mokinio nuomonė apie jo gebėjimą atlikti užduotį) ir *emocijas* (emocines reakcijas į užduoties įvertinimą) bei visų jų tarpusavio sąryšį (Schunk, 2000; Eccles ir Wigfield, 2002). Besimokančiųjų mokymosi motyvacija yra pagrįsta vidiniais ir išoriniais motyvais, orientacija į tikslą bei įsitraukimo į mokymosi procesą lygiu.

M. Barkauskaitės ir E. Motiejūnienės (2004) teigimu, mokymosi motyvacija priklauso nuo plataus spektro veiksnių – tai ir „vidinis“ interesas, ir baimė būti nubaustam. B. Bitinas (2002) motyvaciją apibūdina kaip kiekvienos veiklos varomąją jėgą, kuri reiškia formule „galiu, noriu, reikia“. Ypatingas dėmesys analizuojant mokymosi motyvacijos problemas skiriamas šeimos vaidmeniui. Mokslininkų nuomone, mokymosi mokykloje sėkmė labiau priklauso nuo vaiko požiūrio į mokymąsi ir įsitikinimų – šie pagrindai formuojami šeimoje. Todėl nepažangumo ir nesėkmingo mokymosi priežastis mokslininkai sieja su šeima (Rupšienė, 2000; Bitinas, 2004; Mih, 2013). B. Bitinas (1981) ir kiti mokslininkai pažymi, kad normaliam vaikų auklėjimui būtina visų šeimos narių tarpusavio meilė. Šeimos kontekstas, vaikų auklėjimo stilius ir tėvų nusiteikimas aktyviai dalyvauti vaikų mokymosi procese turi įtakos vaikų mokymosi motyvacijos stiprėjimui (Gonida ir Urdan, 2007; Duckworth et al., 2009; Walker ir Berthelsen, 2010).

Pažymima, kad ugdant teigiamą vaikų požiūrį į mokymąsi labai svarbus pačių tėvų požiūris į mokymąsi, jų pavyzdys. Tėvų nuolatinis informavimas apie vaiko pasiekimus

mokykloje, įtraukimas į mokyklos procesus turi įtakos jų aktyvesniam įsitraukimui į vaikų mokymosi procesą namuose, tėvai labiau linkę padėti savo vaikams, motyvuoti juos mokytis (Desforges ir Abouchaar, 2003). Tarptautinių tyrimų (Pushor, 2007; Harris ir Goodall, 2008; Fan ir Chen, 2001) rezultatai rodo, kad aktyvus tėvų įtraukimas į mokymosi motyvacijos problemų sprendimą lemia tokius mokinių mokymosi pasiekimų indikatorius kaip: didėjantys įvertinimai, testų rezultatai; daugėjantis besirenkančių mokytis aukštesniu lygiu skaičius; mažėjantis iškretančių iš mokyklos mokinių skaičius (angl. *drop-out*); didėjantys mokyklos baigimo rezultatai ir augantis vaikų, besirenkančių toliau tęsti mokslus, skaičius. Nustatyta, kad ankstyvojoje vaikystėje neprižiūrimiems vaikams vėliau nesusiformuoja svarbūs mokymosi ir emocijų sinapsiniai valdymo centrai (Lehmann, 2009). Meilės ankstyvojoje vaikystėje trūkumas sukelia mokymosi ir elgesio problemų. Tyrimais nustatyta, kad 9–13 metų vaikai, kurių šeimose buvo sukurta mokymąsi palaikanti ir stimuliuojanti aplinka, ateityje turėjo didesnę vidinę motyvaciją akademinėms studijoms (Duckworth et al., 2009). Atlikti tyrimai (Straškytė, 2008) rodo, kad pusė 15–16 metų mokinių mokyklą lanko todėl, kad tai daryti verčia tėvai. Tyrimo rezultatai rodo, kad mokiniai, kuriems mokslas sekasi prasčiau, mano, kad tėvai jų pasiekimais nesidomi. Tai leidžia teigti, kad mokymosi nesėkmių atsiradimą lemia nepakankamas tėvų dėmesingumas, meilės stoka, nes būtent dėl šių priežasčių atsiranda žema savivertė, o tai tiesiogiai skatina mokymosi nepažangumo atsiradimą (Mih, 2013). Vadinas, individualus mokinių skatinimas, intensyvūs asmeniniai santykiai – mokymosi motyvacijos stiprinimo prielaida.

Mokyklos ir šeimos bendravimas yra svarbus faktorius, siekiant optimizuoti mokinių ugdymąsi. Pasak B. Bitino (2004), pedagoginiai santykiai su tėvais yra auklėjimo sėkmės prielaida. Siekiant didinti mokinių mokymosi motyvaciją, pedagogai turi remtis turimomis žiniomis apie mokinių pomėgius bei veiklas, kuriose jiems sekasi dalyvauti, o tai įmanoma tik bendradarbiaujant su šeima, kuri yra žinių apie vaikus šaltinis. Daugelis mokslininkų (Clarke, Sheridan ir Woods, 2010), tyrinėję bendradarbiavimo santykių su tėvais kūrimo problemą, pripažino, kad tėvų įtraukimas į ugdymo procesą, nors yra sudėtingas procesas dėl kiekvienos šeimos individualumo ir išskirtinumo, tačiau būtinas siekiant didinti mokinių mokymosi motyvaciją. B. Bitino (2002) teigimu, vaikas dažniausiai nežino, kada, kokiomis aplinkybėmis jis prarado norą mokytis, paprastai tai yra lėtas, ugdytojų (tėvų ir mokytojų) retai kada fiksuojamas procesas (Bitinas, 2002). Vadinas, tik bendraudami tėvai ir pedagogai gali individualizuotai padėti kiekvienam mokiniui.

Tyrimo metodologija

Tyrimo metodologija grindžiama progresyvizmo ir humanizmo nuostatomis, kad kokybiškas ugdymas yra tas, kuris atitinka ugdytinio prigimtį, kompetencijas ir porei-

kius; vaiko ugdymasis yra individualizuotas ir prasmingas; remiasi pozityvia ugdytinio ir ugdytojo sąveika.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė ir anketinė tėvų apklausa. Šiame straipsnyje pateikiama tik dalis tyrimo rezultatų, kuri tiesiogiai siejasi su tėvų išitraukimu į ugdymo procesą, siekiant spręsti mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemą.

Tyrimas buvo atliktas 2015 m. vasario–gegužės mėnesiais. Tyrime dalyvavo $n = 418$ tėvų, kurių vaikai mokosi penktoje ir aštuntoje klasėje, atitinkamai ($n = 208$ ir $n = 210$). Tyrimo imtis sudaryta remiantis 95 proc. pasiklovimo lygmeniu ir 5 proc. paklaida. Atrenkant tėvus apklausai taikomas tikimybinis imties sudarymo būdas: lizdinė tiriamųjų atranka (lizdai – penki didieji Lietuvos miestai: Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys). Paprastosios tikimybinės imties būdu lizduose buvo pasirinktos klasės mokinių tėvai / globėjai (vienas iš šeimos).

Vykdam tyrimą, laikytasi etikos principų: savanoriškumo ir geranoriškumo, privatumo ir pagarbos. Siekiant užtikrinti tyrimo dalyvių konfidencialumą anketos buvo anoniminės.

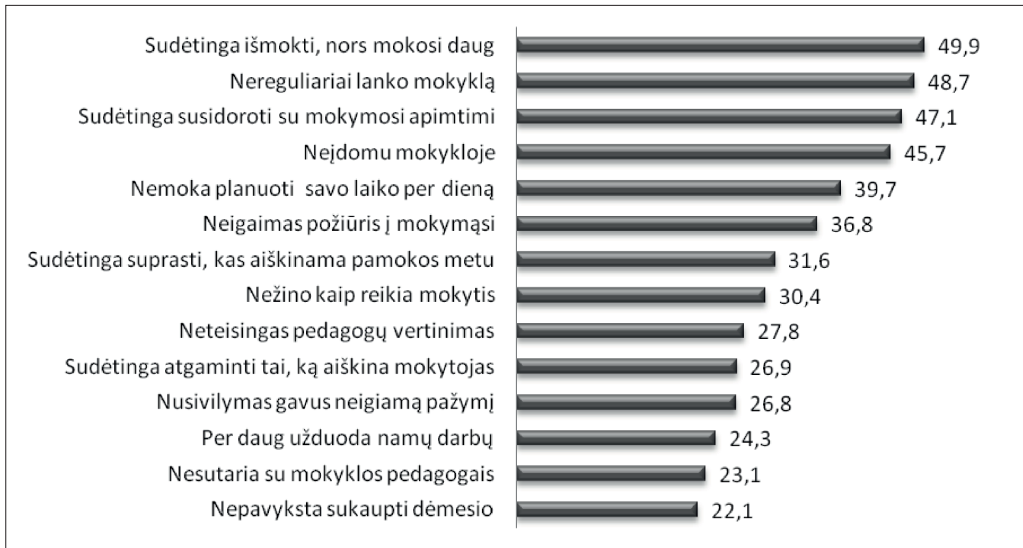
Sudarytos anketos vidiniam patikimumui nustatyti buvo skaičiuojamas *Kronbacho alfa koeficientas* (angl. *Cronbach alpha*). Analizei pateiktų anketos klausimų blokų *Kronbacho alfa koeficientas* svyravo nuo 0,60 iki 0,72. Tai ganėtinai aukštas rodiklis, kuris byloja apie anketoje pateiktų teiginių vidinį suderinamumą. Skalės validumas yra pagrindinis diagnostinės priemonės kokybės rodiklis, nusakantis tikimybę, kad diagnozuojama tai, ką norima diagnozuoti (Bitinas, 2002).

Analizuojant gautus tyrimo duomenis taikomi daugiamatės statistikos elementai: skaičiuojamas Pirsono χ^2 suderinamumo kriterijus (angl. *Pearson's chi-squared test*), siekiant išryškinti tik statistiškai reikšmingus skirtumus straipsnyje bus analizuojami duomenys, kurių reikšmingumo lygmuo siekia $p < 0,05$. Tyrimo duomenys apdoroti naudojant SPSS 18 (angl. *Statistical Package for Social Sciences*) programinį paketą.

Tyrimo ribotumas. Siekiant empiriškai pagrįsti tėvų požiūrį į mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis ir nustatyti išitraukimo į šios problemos sprendimą prielaidas, apklausti tik didžiųjų miestų V ir VIII klasių mokinių tėvai, todėl išvadų visai tėvų populiacijai taikyti negalima.

Tyrimo duomenų analizė

Siekiant atskleisti tėvų požiūrį į mokymosi motyvacijos silpnėjimo reiškinį, norėta išsiaiškinti mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis tėvų požiūriu (1 pav.).

1 pav. Mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastys, tėvų požiūriu (proc.)

M. Barkauskaitės ir R. Sinkevičienės (2012) teigimu, mokytojo darbo vadybiniai veiksniai tiesiogiai turi įtakos mokinių mokymosi motyvacijai ir jos skatinimui. Auto-rių teigimu, aiškos, gerai apgalvotos, planingos ir tikslingos pamokos lemia sėkmingą mokymosi veiklą. Vis dėlto nustatyta, kad mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis tėvai sieja su mokymosi proceso organizavimu: *neįdomu mokykloje* (45,7 proc.), *neigiamas požiūris į mokymąsi* (36,8 proc.). Nemaža dalis tėvų nurodė, jog mokiniams *sudėtinga suprasti, kas aiškinama pamokos metu* (31,6 proc.), *atgaminti tai, ką aiškina mokytojas* (26,9 proc.). Pažymėtina, kad gauti tyrimo rezultatai atliepia V. Indrašienės ir V. Suboč (2010) atlikto mokinių požiūrio į mokymosi motyvacijos silpnėjimą tyrimo rezultatus – mokinio nuostatos dėl mokymosi proceso turi didelį poveikį mokymosi motyvacijos silpnėjimui.

Rezultatų pasiskirstymas rodo, kad, apklaustųjų tėvų požiūriu, jų vaikų mokymosi motyvacija dažniausiai silpnėja dėl gebėjimo įsisavinti ugdymo turinį: *sudėtinga išmokyti nors mokosi daug* (49,9 proc.), *susidoroti su mokymosi apimtimi* (47,1 proc.). Tyrimu (Targamadzė ir Rakauskienė, 2007) nustatyta, kad mokymosi krūvis yra labai svarbus mokinių norui mokytis: didelis mokymosi krūvis neigiamai veikia mokymosi motyvaciją.

Ne mažiau svarbia mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastimi tėvų požiūriu yra mokyklos nelankymas – arti pusės apklausoje dalyvavusių tėvų nurodė, kad mokinių mokymosi motyvacija silpnėja dėl to, kad jie *nereguliariai lanko mokyklą* (48,7 proc.).

Atlikti tyrimai (Kazlauskienė, Valančienė ir Krasauskaitė, 2012) rodo, kad vaiko mokėjimo mokytis kompetencija yra svarbus mokymosi motyvacijos veiksnys. Vienu iš svarbių mokymosi mokytis kompetencijos elementų laikomas mokymosi planavimas, kuris palengvina mokymosi procesą ir suteikia mokiniui pasitikėjimo savo jėgomis.

Atlikto tyrimo duomenimis, mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis, tėvų nuomone, – nemokėjimas mokytis: *nemoka planuoti savo laiko per dieną* (39,7 proc.), *nežino, kaip reikia mokytis* (30,4 proc.).

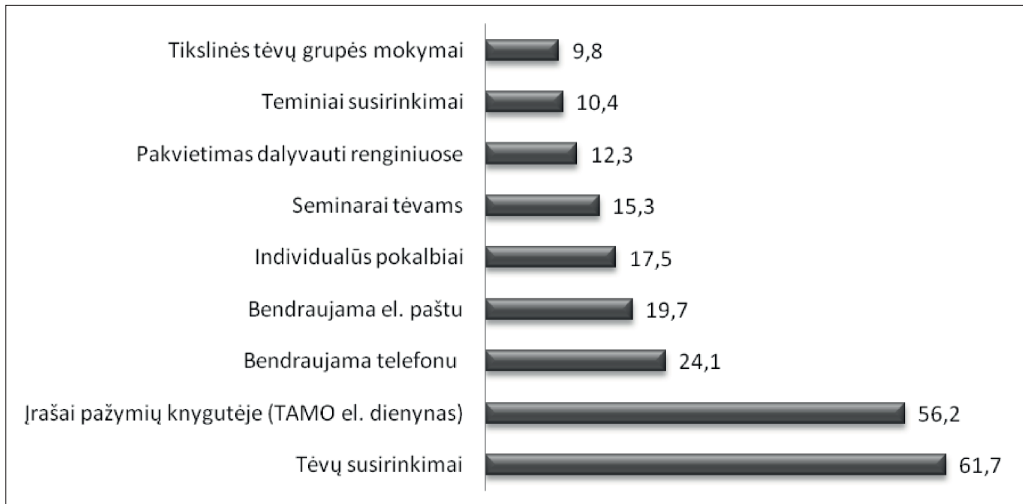
Tyrimo duomenų analizė parodė, kad tėvai, kurių vaikai mokosi V klasėje, dažniausiai iš visų tyrime dalyvavusių tėvų mano, kad mokymosi motyvaciją neigiamai veikia šie faktoriai: *sudėtinga suprasti, kas aiškinama pamokos metu* (41,1 proc.), *nusivylimas gavus neigiamą pažymį* (38,4 proc.), *vaikai nemoka planuoti savo laiko* (37,1 proc.) ir *per didelis namų darbų krūvis* (37,2 proc.) ($\chi^2 = 36,84$; $p < 0,05$). O tėvai, kurių vaikai mokosi VIII klasėje, dažniausiai nurodo šias priežastis: *nesutarimai su mokyklos pedagogais* (42,8 proc.), *nežinojimas, kaip reikia mokytis* (38,7 proc.) ir *neigiamas požiūris į mokymąsi* (36,6 proc.) ($\chi^2 = 37,47$; $p < 0,05$).

Tai leidžia manyti, kad tėvai mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis neretai aiškina per mokymosi aplinkos ir mokytojo sąveiką su mokiniais. Toks rezultatų pasiskirstymas leidžia manyti, kad šilti santykiai tarp pedagogo ir mokinio gali būti kompensuojamu veiksniu atsiradus kitiems motyvaciją silpninantiems veiksniams. Juolab kad svarbiausia pedagogo funkcija yra ugdyti vaikų norą mokytis (Bitinas, 1990).

Tėvų buvo paklausta, kokie požymiai rodo, kad silpnėja vaiko mokymosi motyvacija. Didžioji dauguma tėvų (66,2 proc.) apie mokymosi motyvacijos silpnėjimą sprendžia iš pasiekimų vertinimo. Daugiau nei pusė (54,7 proc.) apklausos dalyvių nurodė, kad jie gauna informaciją iš auklėtojo. Dalis taip pat sprendžia iš vaiko pasikeitusio elgesio (42,8 proc.) arba namų darbams skiriamo laiko (38,6 proc.), o 23,8 proc. su šia problema nesusidūrė.

Analizuojant tyrimo duomenis, paaiškėjo, kad daugiau nei trečdalis (38,5 proc.) tėvų informaciją apie vaiko pasiekimus gauna kasdien, ketvirtadalis (26,2 proc.) – kas savaitę, penktadalis (19,7 proc.) – kas mėnesį, 8,9 proc. apklaustųjų prisipažino, kad informaciją apie vaiko pasiekimus gauna kas pusmetį, ir 3,1 proc. tėvų nurodė, kad informacijos visai negauna.

Tyrimu siekta išsiaiškinti, kokiais būdais ir priemonėmis tėvai gauna informaciją iš mokyklos apie mokinių mokymosi motyvacijos problemas. Tyrimo duomenų analizė parodė (2 pav.), kad dažniausia mokyklos bendradarbiavimo forma su tėvais sprendžiant mokymosi motyvacijos problemas – tėvų susirinkimai (61,7 proc.), kiek daugiau nei pusė (56,2 proc.) tėvų nurodė, kad gauna įrašus pažymių knygutėje (TAMO el. dienynas) ir bendrauja telefonu su klasės auklėtoja (24,1 proc.).

2 pav. Informacijos iš mokyklos apie mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimą šaltiniai (proc.)

Tyrimo duomenys rodo, kad penktokų tėvai dažniausiai iš visų tyrime dalyvavusių tėvų nurodė, kad klasės auklėtojas kviečia susitikti ir individualiai aptarti vaiko mokymosi motyvacijos problemas (46,7 proc.) bei bendrauja telefonu (39,9 proc.). O VIII klasės mokinių tėvai prisipažino, kad apie vaiko mokymosi motyvacijos silpnėjimą sužino iš įrašų pažymių knygutėje (52,4 proc.) arba žinutės el. pašte (36,1 proc.), tai iliustruoja rastas statistiškai reikšmingas skirtumas ($\chi^2 = 35,20$; $p < 0,05$).

Nustatyta, kad V klasės mokinių tėvai yra labiau patenkinti klasės auklėtojo teikiama informacija apie vaiko mokymosi pasiekimus ir mokymosi motyvacijos silpnėjimą nei VIII klasės mokinių tėvai ($\chi^2 = 32,58$; $p < 0,05$). Tyrimo duomenų analizė parodė, kad VIII klasės tėvai norėtų dažniau susitikti su klasės auklėtoju ir individualiai aptarti vaiko mokymosi motyvacijos problemas.

Išvados

1. Mokinio požiūrį į mokymąsi, mokinio mokymosi motyvaciją ir pasiekimus veikia tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą. Aktyvus tėvų įtraukimas į mokymosi motyvacijos problemų sprendimą lemia tokius mokinių mokymosi pasiekimų indikatorius kaip didėjantys įvertinimai, daugėjantis besirenkančių mokytis aukštesniu lygiu skaičius, mažėjantis iškretančių iš mokyklos mokinių skaičius, didėjantys mokyklos baigimo rezultatai ir augantis vaikų, besirenkančių toliau tęsti mokslus, skaičius. Tėvų įsitraukimą į vaikų mokymosi procesą lemia nuolatinis pedagogų grįžtamasis ryšys apie vaiko pasiekimus.

2. Mokymosi motyvacijos silpnėjimo priežastis tėvai sieja su pedagogo vadybinių funkcijų realizavimu bei su vaikų mokėjimo mokytis kompetencijomis. Tėvų nuomone,

pedagogo veiklos vadybiniai veiksniai siejami su neigiamomis mokinių nuostatomis į mokymosi procesą, kurias sukelia problemos įsisavinant ugdymosi turinį, dideli mokymosi krūviai. Vaikų mokėjimo mokytis problemos siejamos su laiko planavimo gebėjimų stoka bei gebėjimų pasirinkti priimtina mokymosi būdą trūkumu. Pažymėtina, kad pozityvūs santykiai tarp pedagogo ir mokinio yra kompensacinis mokymosi motyvacijos silpnėjimo veiksnys.

3. Tėvų įsitraukimui į vaikų mokymosi motyvacijos silpnėjimo problemos sprendimą turi įtakos mokyklos siūlomi bendravimo ir bendradarbiavimo būdai. Tėvų susirinkimai, įrašai pažymių knygutėje ir bendravimas telefonu su klasės auklėtoju išlieka dažniausia mokyklos pasirenkama bendravimo ir bendradarbiavimo su tėvais forma. Pažymėtina, kad aukštesnėse klasėse kaip priimtiniausia mokyklai bendravimo ir bendradarbiavimo forma dažniausiai pasirenkamas bendravimas nuotoliniu būdu. Tėvų nuomone, efektyviausia bendravimo ir bendradarbiavimo forma sprendžiant vaikų mokymosi motyvacijos problemas yra individualūs kontaktiniai susitikimai ir problemos aptarimai.

Literatūra

- Arkhireyeva, T. V. (2015). Dynamics of Learning Motivation in Early School Age Children. *Cultural-Historical Psychology*, 11(2), 38–47. <http://dx.doi.org/10.17759/chp.2015110204>
- Bandura, A. (2000). Teorija socialnovo naučienija. Sant-Peterburg: Eurazija. [Бандура, А. (2000). Теория социального научения. Санкт-Петербург: Евразия.]
- Barkauskaitė, M. ir Motiejūnienė, E. (2004). Mokymosi motyvacijos problema ir jos sprendimo galimybės. *Pedagogika*, 70, 38–43.
- Barkauskaitė, M. ir Sinkevičienė, R. (2012). Mokinių mokymosi motyvacijos skatinimas kaip vadybinė problema. *Pedagogika*, 106, 49–59.
- Beliajev, S. A., Ryžkovskaja, T. L. ir Starovoitova, S. V. (2010). Psichodiagnostika: učebno-metodičeskij kompleks. Minsk: Minskij institut upravlenija. [Беляев, С. А., Рыжковская, Т. Л. и Старовойтова, С. В. (2010). Психодиагностика: учебно-методический комплекс. Минск: Минский институт управления. 2-е изд., переработанное.]
- Bitinas, B., Rajeckas, V., Vaitkevičius, J. ir Bajoriūnas, Z. (1981). *Pedagogika*. Vilnius: Mokslo.
- Bitinas, B. (1990). *Bendrosios pedagogikos pagrindai*. Vilnius.
- Bitinas, B. (2000). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Enciklopedija.
- Bitinas, B. (2002). *Pedagginės diagnostikos pagrindai*. Vilnius: UAB „Parama“.
- Bitinas, B. (2004). *Hodegetika*. Vilnius: Kronta.
- Christenson, S. L. ir Reschly, A. L. (2009). *Handbook of school-family partnerships*. New York, NY: Routledge.
- Clark, B. L., Sheridan, S. M. ir Woods, K. E. (2010). Elements in healthy family school partnerships. Iš S. L. Christenson, A. L. Reschley (Eds.), *Handbook of school-family partnerships* (p. 61–79). New York, NY: Routledge.

- Čiuladienė, G., Valantinas, A. ir Pilkauskaitė-Valickienė, R. (2016). Peculiarities of parental involvement in children education in Lithuania. Iš *INTED 2016. 10th international technology, education and development conference : conference proceedings* (p. 7589–7595), 7–9 March, Valencia (Spain). <http://dx.doi.org/10.21125/inted.2016.0792>
- Desforges, C. ir Abouchaar, A. (2003). *The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievements and adjustment: A literature review*. Research Report 433. London: Dept. for Education and Skills. Prieiga per internetą: http://www.bgfl.org/bgfl/custom/files_uploaded/uploaded_resources/18617/Desforges.pdf.
- Duckworth, K., Akerman, R., Morrison Gutman, L. ir Vorhaus, J. (2009). *Influences and leverages on low levels of attainment: a review of literature and policy initiatives*. Institute of Education, University of London. Prieiga per internetą: <http://www.learningbenefits.net/Publications/ResRepIntros/ResRep31intro.htm>.
- Eccles, J. ir Wigfield, A. (2002). Motivational beliefs, values, and goals. *Annual Review of Psychology*, 53, 109–132. <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135153>
- Fan, X. ir Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1–22. <http://dx.doi.org/10.1023/A:1009048817385>
- Gonida, E. N. ir Urdan, T. (2007). Parental influences on student motivation, affect and academic behaviour: Introduction to the Special Issue. *European Journal of Psychology of Education*, 22(1), 3–6. <http://dx.doi.org/10.1007/BF03173685>
- Gottfried, A. E., Marcoulides, G. A., Gottfried, A. W. ir Oliver, P. H. (2013). Longitudinal pathways from math intrinsic motivation and achievement to math course accomplishments and educational attainment. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 6, 68–9. <http://dx.doi.org/10.1080/19345747.2012.698376>
- Guay, F., Chanal, J., Ratelle, C. F., Marsh, H. W., Larose, S. ir Boivin, M. (2010). Intrinsic, identified, and controlled types of motivation for school subjects in young elementary school children. *British Journal of Educational Psychology*, 80(4), 711–735. <http://dx.doi.org/10.1348/000709910X499084>
- Harris, A. ir Goodall, J. (2008). Do Parents Know They Matter? Engaging All Parents in Learning. *Educational Research*, 50(3), 277–289. <http://dx.doi.org/10.1080/00131880802309424>
- Kazlauskienė, A., Valančienė, A. ir Krasauskaitė, A. (2012). Tėvų, kaip ugdymo proceso partnerių, patirtis ugdant vaikų mokėjimo mokytis kompetencijas. *Mokytojų ugdymas*, 19(2), 31–52.
- Lehmann, I. (2009). *Motyvacija: kaip tėvai galėtų padėti savo vaikams*. Vilnius: Gimtasis žodis.
- Marcon, R. A. (1999). Positive relationships between parent school involvement and public school inner-city preschoolers' development and academic performance. *School Psychology Review*, 28(3), 395–412.
- Mih, V. (2013). Role of parental support for learning, autonomous / control motivation, and forms of self-regulation on academic attainment in high school students: a path analysis. *Cognitie, Creier, Comportament/Cognition, Brain, Behavior*, 17(1), 35–59. Prieiga per internetą: <http://search.ebscohost.com.skaitykla.mruni.eu/login.aspx?direct=true&db=a9h&AN=86414516&site=ehost-live>.

- Moore, R. (2007). Academic motivation and performance of developmental education biology students. *Journal of Developmental Education*, 31(1), 24–34.
- Patall, E. A., Cooper, H. ir Robinson, J. C. (2008). The effects of choice on intrinsic motivation and related outcomes: a meta-analysis of research findings. *Psychological Bulletin*, 134(2), 270–300. <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.134.2.270>
- Pukevičiūtė, V. J. (2010). Mokinių ir studentų mokymosi mokytis paralelės. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 24, 89–100. <http://dx.doi.org/10.15388/actpaed.2010.24.3032>
- Pushor, D (2007). Parent Engagement: Creating a Shared World. *Paper prepared for the Ontario Education Research Symposium*. Toronto, Canada. Prieiga per internetą: <http://www.edu.gov.on.ca/eng/research/pushor.pdf>.
- Rean, A. A. ir Kolominskij, J. L. (2008). Socialnaja pedagogičeskaja psichologija. Sant-Peterburg: Praim_Evroznak. [Реан, А. А. и Коломинский, Я. Л. (2008). Социальная педагогическая психология. Санкт-Петербург: Прайм-ЕВРОЗНАК].
- Rupšienė, L. (2000). *Nenoras mokytis – socialinis pedagoginis reiškiny*s. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
- Sanacore, J. (2008). Turning Reluctant Learners into Inspired Learners. *A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 82(1), 40–44. <http://dx.doi.org/10.3200/tchs.82.1.40-44>
- Schunk, D. H. (2000). Motivation for achievement: Past, present, and future. *Issues in Education*, 6(1/2), 161–166.
- Stormshak, E., Dishion, T. ir Falkenstein, C. (2010). Family-centered, school-based mental health strategies to reduce student behavioral, emotional, and academic risk. Iš S. L. Christenson ir A. L. Reschly (Eds.), *Handbook of school-family partnerships* (p. 228–245). New York, NY: Routledge.
- Straškytė, A. (2008). Mokymosi sėkmę sąlygojantys aplinkos veiksniai ir jų įtaka paauglių motyvacijai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 1(17), 112–118.
- Suboč, V. ir Indrašienė, V. (2010). Mokinių mokymosi motyvacijos silpnėjimo veiksniai. *Socialinis darbas*, 9(1), 107–114.
- Targamadžė, V. ir Rakauskienė, V. (2007). V–XII klasių mokinių mokymosi motyvacijos edukacinių veiksnių modeliavimo eskizas. *Socialinis ugdymas*, 4(15), 51–66.
- Thrash, T., ir Elliot, A. (2001). Delimiting and integrating achievement motive and goal constructs. Iš A. Eklides, J. Kuhl ir R. Sorrentino (Eds.), *Trends and prospects in motivation research* (p. 3–21). Boston: Kluwer.
- Valantinas, A. ir Čiuladienė, G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą: ar tai problema Lietuvos mokyklose? *Socialinis darbas*, 11(2), 401–410.
- Walker, S. ir Berthelson, C. D. (2010). Social inequalities and parent involvement in children's education in the early years of school. Iš Green, Vanessa ir Cherrington (Eds.), *Delving into Diversity: An international Exploration of Issues of Diversity in Education* (p. 139–149). Nova Science Publishers. Prieiga per internetą: <http://eprints.qut.edu.au/29735/>.

Reasons of Weakening Pupils' Learning Motivation: Attitude of Parents

Violeta Jegelevičienė¹, Odeta Merfeldaitė², Asta Railienė³

¹ Mykolas Romeris University, Faculty of Social Welfare, Institute of Educational Sciences and Social Work, Ateities St. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania, violeta.suboc@mruni.eu

² Mykolas Romeris University, Faculty of Social Welfare, Institute of Educational Sciences and Social Work, Ateities St. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania, o.merfeldaitė@mruni.eu

³ Mykolas Romeris University, Faculty of Social Welfare, Institute of Educational Sciences and Social Work, Ateities St. 20, LT-08303 Vilnius, Lithuania, asta.railiene@mruni.eu

Summary

One of the major challenges faced by school pedagogues is to increase pupils' motivation which affects the pupils' attitude toward school, relations with teachers, learning time and efforts, involvement and participation in the education activities, academic achievements, behaviour and many other factors. According to the research, the pupil's learning motivation and achievements are influenced by the parents' engagement into the education process. However, in Lithuania there is still lack of continuous relationship between the school and family, including communication, cooperation and coordination. The aim of this article is to reveal the parents' view on the involvement in the education process by promoting learning motivation of pupils. The article analyses how parents identify the phenomenon of weakening pupils' learning motivation and what is the role of the class tutor in cooperating with parents while solving the learning motivation problem.

The research was carried out in February–May 2015 and involved $n = 418$ parents of children studying in grades five and eight. The selection of parents was based on the probability sample: multistage sampling. In order to empirically justify the attitude of parents toward the reasons of pupils' weakening learning motivation, it was necessary to identify the assumptions of their involvement in the solution of this problem. The inquiry was carried out only of parents of five and eight grade pupils of the large cities, therefore the conclusions shall not be applicable to the entire parents' population.

Pursuant to the research and according to the parents' opinion the motivation of pupils' learning is decreasing because of the curriculum and education process: the amount of learning load and organisation of the learning process. A very important factor of weakening learning motivation is a pupil himself/herself: his/her abilities and school attendance. Usually the parents treat weakening of learning motivation with learning achievements or with the information received from school. Involvement into the education process is usually promoted by the class tutor whose activities help parents identify the phenomenon of weakening pupils' motivation to learn.

Keywords: *learning motivation, engagement of parents, organisation of learning.*

Įteikta / Received 2016-10-05
Priimta / Accepted 2016-10-25